

PRIPOROČILA RK RS SPREJETA NA KONFERENCI

»ŠTUDIJ DANES, KAKŠEN NAJ BO JUTRI?«

PRIPOROČILA ZA ŠTUDIJSKE PROGRAME IN ŠTUDIJSKI PROCES

Rektorska konferenca RS sprejema **priporočila** za oblikovanje in izboljševanje študijskih programov in izboljševanje študijskega procesa, v pomoč uresničevanju Resolucije RK RS, v kateri se je 29. Marca 2012 v Mariboru zavezala razvoju kulture kakovosti. Priporočila so namenjena predvsem možnostim povezovanja operacionaliziranih ciljev izobraževalne dejavnosti in institucionalnih ter strukturnih sprememb s pričakovanimi in zelenimi dolgoročnimi učinki delovanja visokega šolstva, kakršne ponujajo sodobna nacionalna in mednarodna partnerstva, prenovljena učna okolja, boljša organizacijska kultura in kultura kakovosti, učinkoviti načini prenosa znanja za večjo inovativnost, kreativnost in učljivost. Priporočila izpostavljajo predvsem naslednje vidike:

- Internacionalizacijo študija
- Razvoj kompetenc visokošolskih učiteljev in sodelavcev za učenje in poučevanje osredotočeno na študenta
- Oblikovanje in izboljševanje študijskih programov z uporabo učnih ciljev in dosežkov
- Sodelovanje z delodajalci in diplomanti ter širšim okoljem pri oblikovanju in izboljševanju študijskih programov

PRIPOROČILA ZA INTERNACIONALIZACIJO ŠTUDIJA

Odprtost v mednarodni prostor je za slovensko visoko šolstvo razvojna nujnost in mora biti prepoznana kot najvišja prioriteta. Internacionalizacija prispeva h kakovostnejšemu študiju in raziskovanju ter bistveno pripomore k odprtosti in konkurenčnosti poklicnih poti, kot tudi k izmenjavi kulturnih vrednot in znanja.

- Na nacionalni ravni je potrebno evalvirati implementacijo obstoječe strategije za internacionalizacijo slovenskega visokošolskega prostora.
- Jezik poučevanja naj bo v pristojnosti univerz.
- Univerze naj zagotovijo pogoje, da se bo vsem tujim študentom omogočilo brezplačno učenje slovenskega jezika in izvedlo aktivnosti z namenom približanja slovenske kulture.
- MIZŠ in univerze naj si prizadevajo za čim večjo prepoznavnost Slovenije kot kakovostne študijske destinacije.
- V okviru internacionalizacije visokega šolstva naj MIZŠ prednostno zagotovi sredstva za oblikovanje in izvajanje skupnih študijskih programov.
- Zakonska regulativa naj poenostavi postopke v zvezi z akreditacijo skupnih študijskih programov in definira postopke za akreditacijo dislociranih enot slovenskih visokošolskih zavodov v tujini. Poenostavitev naj vključuje odpravo administrativnih ovir in zmanjševanje administrativnih bremen, spremembo Meril za akreditacijo in zunanjo evalvacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov ter pripadajočega obrazca Predlog za akreditacijo tako, da bo poudarek na vsebini in kakovosti.
- Na nacionalni, evropski in mednarodni ravni je potrebno poenostaviti in skrajšati postopke pridobivanja različnih dovoljenj (za začasno/stalno bivanje, za delo, vize itd.) za tujce, ki želijo študirati, raziskovati ali poučevati v Sloveniji.
- MIZŠ in univerze naj spodbujajo in zagotovijo okolje in pogoje za uspešno črpanje evropskih sredstev za raziskovalne in izobraževalne projekte za internacionalizacijo visokega šolstva.
- Univerze naj si prizadevajo za učinkovito promocijo programov in oblik mobilnosti z namenom dviga stopnje mobilnosti slovenskih študentov in zaposlenih.

PRIPOROČILA ZA RAZVOJ KOMPETENC VISOKOŠOLSКИH UČITELJEV IN SODELAVCEV ZA UČENJE IN POUČEVANJE OSREDOTOČENO NA ŠTUDENTA

Pri oblikovanju priporočil smo izhajali iz Resolucije o zavezanosti slovenskih univerz za razvoj kulture kakovosti, ki se nanašajo na izvajanje kakovostnega pedagoškega procesa, ki je eden temeljnih predpostavk dviga študijskega uspeha študentov. Univerze so prevzele odgovornost za spremljanje kompetenc in spretnosti pedagoškega osebja ter za ustrezno usposobljenost vseh, ki so vključeni v proces izobraževanja. Prav tako so univerze družbeno odgovorne za učinkoviti načini prenosa znanja za večjo inovativnost in kreativnost delovnega okolja, ki bo omogočala razvojno rast regij in Slovenije.

- Na slovenskih univerzah naj se vzpostavijo centri za razvoj in spremljanje kariere zaposlenih. Poslanstvo centrov bo organiziranje usposabljanja zaposlenih za razvoj pedagoških kompetenc, uporabo inovativnih metod učenja in poučevanja, uporabo sodobnih učnih okolij, modelov ocenjevanja znanja v povezavi z učenjem, osredotočenim na študenta, ter kompetenc za razvoj kulture kakovosti. Centri se povežejo v nacionalno univerzitetno mrežo z namenom izmenjave ponudbe usposabljanj in primerov dobrih praks.
- Univerze naj zagotovijo okolje in pogoje, potrebne za implementacijo učenja in poučevanja, ki je osredotočeno na študenta in ki vključuje študente kot aktivne udeležence.
- Pedagoške kompetence visokošolskih učiteljev in sodelavcev naj se v skladu z evropskimi priporočili enakovredneje vrednotijo pri pridobivanju habilitacijskih naslovov, ki so pogoj za aktivno sodelovanje pri izvajanju študijskega programa.
- Doseganje ustreznih pedagoških kompetenc za izvajanje študijskih programov se mora ustrezno upoštevati tudi pri napredovanju zaposlenih na delovnih mestih.
- MIZŠ predlagamo, da zagotovi sredstva za razvoj in spremljanje kariere zaposlenih. Prav tako naj vsako leto razpiše nagrade za pedagoško odličnost in uporabo inovativnih metod poučevanja v visokem šolstvu ter s tem prispeva k promociji kakovosti na tem področju.
- Univerze naj pristopijo k organiziranju razvojno-raziskovalnega dela in akademskih razprav, katerih namen je, da se spodbuja kakovostno poučevanje na univerzah, le-to pa prepozna kot pomembno in se nagrajuje.
- Študente se kot partnerje aktivno vključi v vse procese izobraževanja in spremljanja kakovosti.
- Pedagoški sodelavci naj sproti upoštevajo in spodbujajo povratne informacije študentov, da bodo s tem lahko omogočili učenje, osredotočeno na študente, in zgodaj zaznali morebitne težave pri poučevanju in učenju ter omogočili hitre in učinkovite izboljšave.
- Pedagoške sodelavce se vzpodbudi k večji mednarodni mobilnosti in uporabi dobrih tujih pedagoških praks.

- Univerze naj si prizadevajo, da zagotovijo zaposlenim pogoje za koriščenje sobotnega leta.

PRIPOROČILA ZA OBLIKOVANJE IN IZBOLJŠEVANJE ŠTUDIJSKIH PROGRAMOV Z UPORABO UČNIH CILJEV IN DOSEŽKOV

Učni cilji so osnova za načrtovanje in oblikovanju študijskega programa, saj predstavljajo opis kvalifikacije glede na njeno raven in strokovno področje in predstavljajo osnovno značilnost študijskega programa.

Priporočila za ustrezno uporabo učnih ciljev in dosežkov:

- Univerze naj poudarijo pomen uporabe učnih ciljev in spodbujajo njihovo uporabo pri oblikovanju in izboljševanju študijskih programov in celotnega študijskega procesa.
- Pristojna ministrstva naj v sodelovanju s partnerji razvijejo Nacionalno ogrodje kvalifikacij, z ustreznimi stopnjami in ravnmi. Terminologija na tem področju naj se uskladi.
- Zagotovijo naj se sredstva za izpopolnjevanje visokošolskih učiteljev in sodelavcev za vrednotenje učnih dosežkov glede na zastavljene cilje, pedagoška usposobljenost pa naj bo vključena v habilitacijska merila.
- Univerze naj z uporabo učnih ciljev študentom omogočajo spremljanje napredka med študijem in povečajo vpogled v študijske programe in izvajanje študijskega procesa.
- Univerze naj uporabljajo učne cilje kot osnovo za priznavanje znanj, spretnosti in kompetenc, pridobljenih v drugih okoljih, saj omogočajo študentom, da si jih pridobijo tudi z mobilnostjo med programi in v skupnih študijskih programih, ki jih izvajata dva ali več visokošolskih zavodov.
- Univerze naj učne cilje usklajujejo s partnerji (zaposleni, študenti, diplomanti, potencialni delodajalci) in potrebami družbe in vanje vgrajujejo razvojnost in nove paradigme.
- O učnih ciljih in njihovi uporabi za oblikovanje in izvajanje študijskih programov:
- Učni cilji naj bodo izraženi v obliki pričakovanih znanj, spretnosti, veščin in vrednot, ki so rezultat študija na določeni stopnji in na določenem področju.
- Učni cilji naj bodo jasno opredeljeni, merljivi, dosegljivi, realni in časovno določeni.
- Na učnih ciljih naj temeljijo vsebine študijskega programa, struktura predmetnika, metode učenja in poučevanja, ocenjevanje, organizacija in izvedba študijskega procesa, urnik in učno okolje.
- Pri določanju in uporabi učnih ciljev je nujno upoštevati njihovo primernost, ustreznost, izvedljivost in vzdržnost. Pri doseganju ciljev je treba predvideti in upoštevati povezanost vsebin študija pri izgrajevanju in oblikovanju znanja, spretnosti, kompetenc in vrednot in pri tem zagotoviti ustrezen delež izbirnosti ter omogočiti interdisciplinarnost
- Pri preverjanju učnih dosežkov študentov in diplomantov glede na zastavljene cilje naj se uporabljajo primerne in zanesljive oblike preverjanja in ocenjevanja.

- Pri oblikovanju in zapisu učnih dosežkov študijskega programa in posameznega predmeta je v pomoč Bloomova taksonomija, ki uporablja šest taksonomskih oz. kognitivnih (spoznavnih) stopenj: poznavanje, razumevanje, uporaba, analiza, sinteza, vrednotenje.

Učni cilji so osnova za evalvacijo in izboljševanje študijskega programa in procesa, pri čemer je treba upoštevati, da je učenje več kot le vsota doseženih učnih ciljev:

- Učne cilje je potrebno na ravni programa redno spremljati, vrednotiti in na podlagi analiz oblikovati predloge za izboljšave, ravno tako tudi metode za njihovo doseganje in načine vrednotenja studentovih učnih dosežkov v primerjavi z zastavljenimi cilji.
- Za potrebe spremljanja in vrednotenja programa se izbere ključne učne cilje programa. Izbere se tiste splošne in predmetno specifične učne cilje, ki odražajo konsistentni razvoj študenta na določenem študijskem programu. Doseganje učnih ciljev lahko spremljamo in vrednotimo pri različnih procesih, postopkih in načinih izvedbe programov, iz katerih so vidne obremenitve študentov in njihove obveznosti tako za napredovanje po programu kot za dokončanje študija.
- Spremljanje doseganja učnih ciljev naj poteka v rednih časovnih intervalih, z vključevanjem povratnih informacij deležnikov.

PRIPOROČILA ZA SODELOVANJE Z DELODAJALCI IN DIPLOMANTI TER ŠIRŠIM OKOLJEM PRI OBLIKOVANJU IN IZBOLJŠEVANJU ŠTUDIJSKIH PROGRAMOV

Za izboljševanje zaposljivosti naj tako univerze kot delodajalci spodbujajo in omogočajo vsebinsko sodelovanje med študenti in delodajalci tekom študija v okviru študijskih programov (praktično usposabljanje, projektno delo, diplome) in izven njih (npr. z razpisi, kot je "Po kreativni poti do praktičnega znanja"). Kjer je vsebinsko smiselno, naj bi bil del študijskih obveznosti ne glede na stopnjo in smer študija posvečen obravnavi problemov iz konkretnih delovnih okolij. Preko hkratne vključenosti delodajalcev in visokošolskih učiteljev v te aktivnosti lahko pride do pospešenega prenosa znanja tako z univerz v delovna okolja kot tudi obratno, hkrati se pridobi dodatne informacije o trenutnih ter o zaželenih kompetencah študentov in diplomantov.

Univerze naj še naprej vključujejo delodajalce in druge predstavnike okolja v oblikovanje novih in preoblikovanje obstoječih študijskih programov v smiselnem delu in obsegu. Pri tem je treba pristopati celostno, z upoštevanjem, vključevanjem in razvijanjem trajnostne in družbene odgovornosti (tako vsebine kot tudi pristopi in koncepti).

Univerze naj v sodelovanju z delodajalci poskrbijo, da bo praktično usposabljanje kot del študijskih programov skrbno načrtovano in vodeno, z mentorjem na fakulteti in v podjetju ter z vnaprej dogovorjeno, po možnosti projektno zasnovano vsebino usposabljanja. Nekatere kompetence, ki jih podjetja pričakujejo od svojih zaposlenih, je primerno dodatno razvijati na tak način, saj vsega ni mogoče vnašati v študijske programe. Ministrstvu predlagamo finančne spodbude za podjetja in druge organizacije, ki zagotavljajo mesta in mentorje za praktično

usposabljanje. Načrtovalci študijskih programov naj smiselno upoštevajo možnost vključevanja elementov tovrstnega usposabljanja med vsebine študijskega programa ne glede na stopnjo in smer študija.

Načrtovalci študijskih programov in učitelji, ki te programe izvajajo, naj posvetijo dovolj pozornosti splošnim kompetencam in veščinam, ki izboljšujejo možnosti za zaposlitev. Posebno pozornost naj namenijo razvijanju ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja in sposobnosti za interdisciplinarno sodelovanje. Pri tem je potrebno dodatno spodbujati in omogočati tudi usposabljanje študentov in diplomantov za podjetništvo na vseh stopnjah in smereh študija, pri čemer je cilj poleg zaposljivosti tudi prenos znanja v prakso.

Priporočamo, da ministrstvo v večji meri odpre možnosti, univerze pa spodbujajo sodelovanje vrhunskih strokovnjakov iz podjetij, ki bi se ob izpolnjevanju najvišjih kriterijev kakovosti lahko intenzivneje vključili v pedagoško delo.

Univerze naj posvečajo več pozornosti načrtovanju in izvajanju vseživljenjskega izobraževanja. Postopki za akreditacijo takih programov naj potekajo hitro, ministrstvo pa naj njihov razvoj in izvajanje v okviru možnosti tudi finančno podpre. Tudi pri tem sklopu aktivnosti je pomembno sodelovanje z delodajalci.

Potrebno je zagotoviti sredstva za nadaljevanje dela kariernih centrov, ki naj v zadostni meri vključuje tudi individualno svetovanje študentom in diplomantom.

Nujno je potrebno okrepiti sodelovanje med univerzami in delodajalci pri ustvarjanju novih delovnih mest, ki bodo prinašala visoko dodano vrednost.